

A. Göransson.
Emil Olsson.
C. F. Wallbom.

Anders Olsson.
Från Luggude härad.

Joh. Sjöberg.
Lars Eriksson.

E. Eriksson.
Jonas Andersson
i Ölsund.

J. M. Erikson.
Gustaf Andersson.
S. M. Olsson.

J. Nordin.
J. August Sjö.

A. G. Ericsson.
B. P. Ersson.

A. Hansson
i Solberga.

A. H. Göthberg.

Folke Andersson.
D. Persson
i Tällberg.

E. Norman.

Lars Petter Larsson
i Berga.

P. Norberg.

J. G. Hazén.

O. Walter.

P. Truedsson.

O. Andersson.

Halvar Eriksson.

And. Olsson
i Mårdäng.

J. P. Jansson.

Oscar Larsson.

L. J. Jansson.

Edvard Wawrinsky.

Nils Hansson.

N:o 164.

Af herr **E. A. Wijkander**, ang. tullfrihet för »tack- och barlastjern samt skrot» m. m.

Då för ett årtionde sedan allmänt tullskydd skulle beredas de svenska näringarne, var det särskildt en tullsats, nemligen den å tackjern, som väckte stora betänkligheter och framkallade skarpa protester äfven från deras sida, till hvilkas förmenta intresse den skulle införas.

Å ena sidan framhöllo de, som yrkade på tull för tackjern, huru önskvärdt det vore för den svenska bergshandteringen att högre pris kunde beredas denna för densamma så viktiga produkt. De medgäfvö att en sålunda åstadkommen prisstegring på ett för de mekaniska verkstäderna och gjuterierna nödvändigt råmateriel skulle för detta verka menligt, om ock någon motvigt skulle åstadkommas genom åsättande af tull å verkstädernas färdiga produkter. »Då i vårt land de, hvilka frambringa sådana råämnen, äro till antalet betydligt flere än

de hvilka förädla samma ämnen», ansågs det »vid de olika intressenas vägande mot hvarandra», att »verkstädernas intressen, såsom de mindre omfattande, i denna punkt borde vika». Samtidigt förklarade sig ifranne för tackjernstull ej tro på »någon nämnvärd prisstegring» å nämnda vara, då »genom det skydd, tullen beredde, tillverkning af tackjern för gjuteribehof blefve mera lönande och följaktligen ökades. Antagligen blefve gjuterierna i stånd att å den inländska marknaden fylla största delen af sina behof, men samtidigt skulle helt säkert konkurrensen i tillverkningen inom landet åstadkomma, att priset å gjuttackjern ej öfverstege det lägsta belopp, hvartill dylikt jern kunde med fördel här tillverkas». (Bev.-utskottets betänkande N:o 1 vid 1887 års A-riksdag sidd. 30—33).

Å *andra* sidan framhölls kraftigt det felslut, som låg i denna motivering, och den skada, en sådan tull skulle åstadkomma, hvilken ståndpunkt särskildt betonades uti ett underdånigt utlåtande, som efter remiss till tekniska högskolan afgafs af öfverdirektören K. Styffe, och inom kamrarne varmt och sakrikt försvarades af flere med ifrågavarande näringar innerligt förtrogne män, hvaribland flera i öfrigt voro kända såsom bestämda vänner i allmänhet af tullskydd. Under det att Sveriges produktion af tackjern uppgick till 450,000 ton, hvaraf en icke obetydlig del exporterades, belöpte sig importen af tackjern till 20—25 tusen ton och utgjordes uteslutande af gjuttackjern af sådan beskaffenhet, som i Sverige ej producerades eller med ekonomisk fördel kunde produceras, men som landets gjuterier och mekaniska verkstäder ej kunde undvara. Af svenskt tackjern användes cirka 10,000 ton till gjutgoods företrädesvis i fall, der större styrka erfordrades och på denna grund den dyrbarare varan kunde motiveras oaktadt de olägenheter, som ur andra synpunkter visade sig. *Då* sålunda intet smidestackjern importerades, utan sådant i dess ställe exporterades till afsevärd mängd, och priset på den ojemförligt största delen af Sveriges tackjernstillverkning på denna grund ej kunde i ringaste mån påverkas af en pålagd tull, *då* det importerade engelska kokstillverkade gjuttackjernet ej kunde för vissa ändamål afvaras i landet och *då* ett liknande gjuttackjern ej hos oss kunde framställas till så billigt pris som det engelska, äfven om dettas pris förhöjdes med en rimlig tull, ansågo tullens motståndare, att det skulle vara ett svårt missgrepp att pålagga en sådan.

Emellertid blef en tackjernstull af 80 öre per 100 kg år 1892 pålagd i sammanhang med den spanska handelstraktatens utgång. Man förklarade att denna tull var en af skyddssystemets hörnpelare och sade sig hoppas, att förutsägelseerna om tullens vanmakt att skapa en

svensk gjutjernsindustri af liknande art med den engelska skulle komma på skam. Huru har detta slagit ut? Hvad har erfarenheten under de gångna åren gjort vid handen i detta afseende?

Följande tabell innefattar uppgift å de mängder tackjern, som under de anförda åren tillverkats i Sverige samt införts från och utförts till utlandet.

	Tackjern.		Tack- och lastjern.	
	Tillverkad, ton.	Införd, ton.	Införd, ton.	Utförd, ton.
1880	405,713	15,972	61,585	
1881	430,042	16,290	55,469	
1882	398,945	17,443	55,732	
1883	422,627	21,890	52,313	
1884	430,534	22,643	54,426	
1885	464,737	21,982	47,527	
1886	442,457	22,518	58,139	
1887	456,625	18,071	49,285	
1888	457,052	31,132	49,099	
1889	420,665	24,467	79,378	
1890	456,103	31,389	60,125	
1891	490,913	28,139	63,096	
1892	485,664	32,575	57,502	
1893	453,421	20,782	59,836	
1894	462,809	27,679	67,026	
1895	— —	31,353	85,912	

Redan vid första ögonkastet märkes, att det besannat sig, att den pålagda tullen ej kunnat inverka på mängden af det från England införda gjuttackjernet. På grund af spekulationerna under år 1892 i sammanhang med tullens påläggning infördes det året så mycket af varan, att under det följande året 1893 någon minskning i den normala importen egde rum, men redan året derpå 1894 hade denna import blifvit normal och under 1895 var tackjernsimporten jemförlig med det högsta, som förekommit. Medeltalen för tackjernsimporten blir

för åren 1882-6.....	21,295 ton
» » 1887-91	26,640 »
» » 1892-5.....	28,097 » och
» » 1894-5.....	29,516 »

Någon minskning i importen har således ej visat sig, utan tvärtom har en ganska tydlig *stegring* egt rum.

Redan af det nu anförda är påtagligt, att den pålagda tullen ej kan hafva verkat till tackjernsprisets höjning. Erfarenheten har ock visat, att någon sådan verkan ingalunda försports. Genom benäget tillmötesgående från en fackmans sida har jag erhållit den uppgiften, att, under det svenskt gjuttackjern under förra hälften af 1892 kostade fritt om bord Mälarehamn cirka 70 kronor per ton, priset tre år senare nedgått till 60 kronor.

De vanligen hit införda engelska tackjernsorterna äro Cleveland n:is 1 och 3, af hvilka det senare är cirka 1—2 kronor billigare per ton. Sammanställa vi nu prisen för svenskt och engelskt gjuttackjern, det senare *med tillagd tull*, visar det sig ock, att en framgångsrik konkurrens ej är möjlig för det förra. Priset å svenskt smidestackjern upptages för jembförelses skull.

	<i>Cleveland N:o 1, ton i svensk hamn.</i>	<i>Svenskt gjuttackjern fob Mälarehamn.</i>	<i>Svenskt smidestackjern fob Mälarehamn.</i>
	Kr.	Kr.	Kr.
1892 (före tullen)	45—47,50	70	60—62,50
» (efter »)	53	70	60—61,50
1893	52—53	67,50—70	57
1894	50—51	60—62,50	52,50—53,50
1895 (i början af året)	49—50	59—60	— —
» (mot slutet af året)	53—53,50	70	— —

Ej ens ordinärt svenskt *smidestackjern*, som genom mindre kolåtgång vid tillverkningen ställer sig billigare än gjuttackjern och som under de senaste åren på grund af skarp konkurrens sålts till pris, som knappast betäckt tillverkningskostnaden, kan således i pris täfla med det förtullade utländska gjuttackjernet. Läggas härtill, att de flesta gjuterierna äro belägna i hamnstäderna och att de, som ligga i det inre af landet, till större delen äro aflägsna från de jernproducerande orterna, så ställer sig härigenom det utländska gjuttackjernet än billigare, jembfördt med det svenska.

Tullens påläggande har icke heller föranledt någon tillverkning af kokstackjern inom landet. Användningen af träkolstackjern för gjutning har enligt sammanstämmande uppgifter från flere större gjuterier ej heller ökats utöfver hvad den förut var. Visserligen har ett par större jernverk sökt uppdrifva en större tillverkning af träkolsgjuttack-

jern, men måste på grund af tillverkningens dyrhet fordra ett så högt pris för jernet, att detsamma rönte föga afsättning och tillverkningen upphörde inom kort.

År 1894 infördes tack- och barlastjern samt skrot till en sammanlagd mängd af 28,443 ton till ett värde af 1,261,000 kronor enligt kommerskollegii skattning. Tullen uppgick till 227,000 kronor eller ungefär 18 % af varans värde. Så viktiga delar af den svenska industrien som gjuterierna och de mekaniska verkstäderna hafva således fått sig pålagd *en extra beskattning af inemot en fjerdedels million om året*, utan att bergsbruket, till hvars förmenta fördel den införts, eller någon annan grupp samhällsmedlemmar haft den ringaste fördel deraf. *Tackjernstullen har verkat såsom en finanstull* under en tid, då öfverskotten i statskassan uppgått till cirka 8 millioner kronor år 1894 och till 14 millioner kronor år 1895 och statsmagtarna på denna grund måste anse såsom en oafvislig pligt att, der icke tvingande nödvändighet manade till annat, söka sänka den i hög grad betungande beskattningen.

Det framgår häraf:

att införseln af engelskt tackjern icke minskats genom påläggningen af 1892 års tullsats,

att förbrukningen af svenskt träkolstäckjern för gjutning icke efter tullens införande ökats,

att priset på det svenska träkolsgjuttackjernet, som efter liksom före tullens åsättande användts till blandning med det engelska för åstadkommande af starkare gjutgoods, icke stigit utan tvärtom nedgått i jembredd med annat jern,

att ingen inhemska tillverkning af koksgjuttackjern uppstått,

att, under det landets tackjernstillverkare icke haft någon som helst nytta af den åsatta tullen, gjuterierna och de mekaniska verkstäderna deremot af densamma haft väsentlig skada, i det de fått sin råvara fördyrad med tullens hela belopp, uppgående till cirka 18 % af värdet, och sålunda hafva betydligt ökade svårigheter, särskildt att utvärda konkurrensen vid export, samt

att en finanstull å inemot en fjerdedels million sålunda upptagits å gjutgoods, som till största delen måste räknas till de för den stora allmänheten nyttiga och nödvändiga artiklarne, under det att statskassan ej varit i behof af en sådan beskattning.

På dessa grunder hemställer jag,

1:o att Riksdagen ville besluta tullfrihet för den i tulltaxan ingående posten »tack- och barlastjern samt skrot».

I sammanhang med tackjernstullen föreslog 1891 års tulltaxekomité en höjning i tullen å en del gjutgods af jern för att betäcka i någon mån ökade omkostnader, som af den föreslagna tackjernstullen kunde komma att tillskyndas gjuterierna. Det synes helt naturligt, att vid borttagandet af nyssnämnda tull å tackjern en sänkning borde ega rum af tullsatserna för ifrågavarande slag af gjutgods, hvarvid jag närmast afser de under tulltaxans rubriker »jern och stål», »gjutna balkar m. m.», »spisar, ugnar m. m.», »bord, soffor m. m.» och »kopiepressar m. m.» upptagna föremål, så mycket mera som äfven här tullhöjningen visat sig snarast verka såsom en finanstull, enär importen varit i stigande efter tullpåläggningen, såsom framgår af följande jemförelse mellan de af den nämnda tulltaxekomitéen för år 1889 anförda importsiffrorna för nämnda varugrupper och motsvarande siffror för år 1894, hvilka äro de sista nu kända. Härvid bör anmärkas, att efter 1892 den ändringen egt rum, att en del varor öfverflyttats från rubriken »gjutna balkar m. m.» till »spisar, ugnar m. m.». Tullbeloppet för 1894 anføres i sista kolumnen.

	1889 ton.	1894 ton.	Tullbelopp 1894, kronor.
Gjutna balkar m. m.	191	200	2,454
Spisar, ugnar m. m.	168	232	7,583
Bord, soffor m. m.	112	57	5,498
Kopiepressar m. m.	48	59	11,817

På anförda grund tillåter jag mig vidare att, äfven om jag icke anser det vara en oundgänglig följd af tackjernstullens borttagande, hemställa,

2:o att tullsatserna å de under tulltaxerubrikerna »gjutna balkar m. m.», »spisar, ugnar m. m.», »bord, soffor m. m.» och »kopiepressar m. m.» sättas till det belopp, hvartill de uppgingo före 1892 års höjning.

Med den rätt, bevillningsutskottet har att sjelf taga initiativ till ändringar i tulltaxan, torde utskottet, under förutsättning af tackjernstullens borttagande, inkomma till kamrarna med förslag till andra ändringar i tullsatserna, derest det möjligen anser sådana betingas af den vidtagna ändringen.

Stockholm den 25 januari 1896.

Aug. Wikander.